

Hadis Metodolojisine Göre Hz. Ömer'in Müslüman Olmasıyla İlgili Rivayetlerin Sıhhat Değeri*

Arş. Gör. Dr. Fuat İSTEMİ**

Atıf / ©- İstemi, F. (2018 Hadis Metodolojisine Göre Hz. Ömer'in Müslüman Olmasıyla İlgili Rivayetlerin Sıhhat Değeri, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 421-450.

Öz- Müslümanların ikinci halifesi Hz. Ömer'in Müslüman oluşuyla ilgili birbirleriyle çelişen rivayetlerin Hadis ve Tarih (Siyer/Meğazi) kaynaklarımızda yer aldığını görmekteyiz. Bu rivayetlerin birinde Hz. Ömer, Resulullah'ı (a.s.) öldürmek üzere öfkeli bir şekilde evinden çıkmış, fakat kız kardeşi ve eniştesinin Müslüman olduğunu öğrenince yolunu değiştirerek onların evine yönelmiş ve dinlediği Kur'an'dan etkilenerek Müslüman olmuştur. İkinci rivayette ise Hz. Ömer içki içmek amacıyla dışarı çıkmış fakat içki bulamadığı için tavaf etmek amacıyla Kabe'ye gelmiştir. Kabe'de Hz. Peygamber'in namaz kıldığını görünce, gizlice onu dinlemiş ve Hz. Peygamber'in okuduğu Kur'an'dan etkilenerek Müslüman olmuştur. Üçüncü rivayette ise Hz. Ömer Resulullah'a eziyet etmek amacıyla onu takip etmiş ve Hz. Peygamber'in namaza durmasının ardından Hz. Peygamber'in okuduğu ayetleri dinlemiş ve okuduğu ayetlerden etkilenerek Müslüman olmuştur. Hz. Ömer'in Müslüman olmasına dair nakledilen bu rivayetlerden birincisi şöhret kazanmış ve geçmişten günümüze kadar yazılan siyer kitaplarının hemen hemen tamamında yer almıştır. Diğer rivayetler ise zamanla önemini kaybetmiş ve özellikle de son yıllarda yazılan eserlerde neredeyse hiç yer almamıştır. Hz. Ömer'in nasıl Müslüman olduğunu tespit etmek amacıyla bu rivayetlerden hangisinin sahih olduğunu, hadis usulü açısından inceledik. Yaptığımız araştırma neticesinde bu rivayetlerin daha çok siyer kitaplarında yer aldığını hadis kitaplarından ise Kütüb-i Sitte'de yer almayıp daha tâli kaynaklarda yer aldığını müşahede ettik. Üç rivayeti de hadis usulüne göre incelediğimizde meşhur olan birinci rivayetin isnad açısından diğer iki rivayetten daha sahih olduğu sonucuna ulaştık.

Anahtar sözcükler- Hz. Ömer, Hadis, Siyer, Metodoloji, İsnad, Rivayet

Makalenin gelişi: 10.03.2018; Yayına kabul tarihi: 12.06.2018

* Bu makale 2-3 Kasım 2017 tarihlerinde düzenlenen Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumunda sunulan ve henüz yayımlanmamış olan "Hz. Ömer'in Müslüman Olmasıyla İlgili Mütearız Rivayetlerin Hadis Metodolojisi Açısından Değerlendirilmesi" adlı tebliğin genişletilmiş halidir.

** Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı, e-posta: fuatistem@hotmail.com (ORCID: 0000-0002-4899-0360)

§§§

Giriş

Hz. Ömer'in Müslüman olması hiç şüphesiz Mekke'de maddi ve manevi açıdan zorluklar yaşayan Müslümanlar için çok büyük bir olay olarak değerlendirilmiştir. Çünkü Hz. Ömer Mekkeliler arasında cesareti, güçlülüğü ve gözü karalığı ile tanınan bir şahsiyettir. Bu tür vasıflara sahip olan bir kişinin Müslüman olması, diğer Müslümanları özellikle de moral ve motivasyon açısından olumlu yönde etkileyecek ve Müslümanlar ciddi anlamda psikolojik bir rahatlama içerisine gireceklerdir. Nitekim Ömer Müslüman olunca öyle olmuştur. Abdullah b. Mesud'dan gelen bir rivayette Müslümanlar daha önce aleni bir şekilde Mekke'de namaz kılamazken Ömer'in Müslüman olması ile birlikte Müslümanların artık çekinmeden Kâbe'de namaz kıldıkları ifade edilmiştir.¹ Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söylediği ifade edilen şu sözler de onun Müslüman olmasının önemine atıfta bulunmaktadır.

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'tan aktarılan rivayete göre, “*Resulullah (a.s.); Allah'ım İslam'ı, Ömer b. el-Hattab ya da Ebû Cehil b. Hişam'dan sana en sevimli geleni ile izzetlendir.*” diye buyurmuştur. Hz. Peygamber'in bu sözlerinin ardından İbn Ömer, babası Ömer b. el-Hattab'ın Allah'a daha sevimli geldiğini söylemiştir.²

Hem hadis hem de tarih kaynaklarında geçen Hz. Peygamber'in yukarıdaki sözleri, Hz. Ömer'in Müslüman olmasının İslam dini ve Müslümanlar açısından önemine vurgu yapmaktadır. Müslümanlar Hz. Ömer'in Müslüman olmasını bu derece önemsediklerinden dolayı onun İslam'a girmesi hâdisesine bütün siyer, meğazi ve İslam tarihi kitaplarında yer vermişlerdir.

İslam tarihindeki önemine binaen araştırma konusu yaptığımız Hz. Ömer'in Müslüman oluşu ile ilgili bu makalemizde takip ettiğimiz yöntemi kısaca ifade edecek olursak, Hz. Ömer'in Müslüman oluşuna dair nakledilen rivayetleri hadis ve tarih kaynaklarından tespit edip aktaracağız. Daha sonra söz

¹ Ebû Muhammed Cemaleddin Abdulmelik İbn Hişam, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1994, I/291.

² İbn İshâk, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, thk. Ahmed Ferîd el-Mezdî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2009, s. 221; İbn Sa'd, *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr*, Dâru's-Sadr, Beyrut 1985, III, 267; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsne'd*, thk. Şuayb el-Arnâvût, Adil Mürşid, Birinci Baskı, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 1995, s. II/95. (Şuayb el-Arnâvût tahkiki el-Müsne'd'de IX/506); Ahmed b. Hanbel, *Fedâilu's-Sahabe*, thk. Vasiyullah b. Muhammed Abbas, Câmiatu Ümmi'l-Kurâ, Mekke 1983, I/281; Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, Birinci Baskı, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2013, 48 Menakıb, 48, s. 1216; el-Beyhâki, *Delâilü'n-Nubuvve*, Abdulmu'ti Kal'aci, (thk.), Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1985, II/216.

konusu rivayetleri hadis usulü kriterlerine göre inceleyeceğiz. Özellikle de hadis usulü açısından rivayetlerin sıhhatinin tespitinde önemli bir yeri olan sened tenkidi üzerinde duracağız. Hadis usulü kriterlerine göre bu rivayetlerin sahih olup olmadığını ya da hangisinin daha sahih olduğunu tespit etmeye çalışacağız. Bu nedenle de bu rivayetleri, hadis usulü çerçevesinde sened açısından ele alıp senetlerin ve senetteki ravilerin cerh ta'dil ilmi açısından güvenilir olup olmadığını tespit edeceğiz. Bunu yaparken de hadis ve tarih kitaplarında aynı konuyu aktaran rivayetlerin lafız farklılıklarına –şayet çok ciddi çelişkiler yoksa- tek tek değinmeyeceğiz. Çünkü aynı konuyla ilgili aktarılan rivayetler, bazı lafızları farklı olsa da genel olarak muhteva bakımından birbirleriyle örtüşmektedir.

1. HZ. ÖMER'İN MÜSLÜMAN OLMASINA DAİR NAKLEDİLEN RİVAYETLERİN METİNLERİ

1.1. Birinci Rivayet

Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme Hz. Ömer'in Müslüman olması hâdisesini şöyle aktarmaktadır: “Biz Habeşistan'a hicret etmek üzere hazırlanıyorduk, kocam bazı işleri için bir yere gitmişti, bu esnada Ömer b. el-Hattab yanımıza uğradı ve ne yaptığımızı sordu. Ben de kendilerinden gördüğümüz zulüm ve belalar yüzünden Allah'a daha rahat ibadet etmek amacıyla buradan ayrılacağımızı söyledim. Bunun üzerine Ömer, oldukça yumuşak bir şekilde “Allah yardımcınız olsun”, diyerek yanımızdan ayrıldı. Kocam Âmir geldiğinde durumu kendisine anlattım. O, “Ömer'in Müslüman olduğunu mu düşünüyorsunuz”, diye bana sordu. Ben de “Evet”, dedim. Fakat kocam; “Vallahi Hattab'ın eşeği Müslüman olur oğlu Ömer Müslüman olmaz”, dedi.”

Yukarıdaki rivayetin devamında İbn İshak, “Bana ulaştığına göre Ömer'in İslam'a girmesi şu şekilde olmuştur”, diyerek sözlerine devam etmiştir. Ömer'in kız kardeşi Fatma ve kocası Said b. Zeyd b. Amr b. Nufeyl Müslüman olmuşlar fakat bu durumu gizlemişlerdir. Ömer'in kabilesi Adiyyoğullarından Nuaym b. Abdullah da Müslüman olmuş ve korkusundan dolayı bunu gizlemiştir. Habbab b. Eret ise Fatma ve Said'in evine gidip geliyor onlara Kur'an öğretiyordu. Dâru'n-Nedve'deki konuşmalardan sonra Resulullah'ı öldürmeye karar veren Ömer kılıcını kuşanarak evinden çıktı. Bu esnada Hz. Peygamber'in Safa tepesinin eteğinde Hz. Ebubekir, Hz. Hamza, Hz. Ali ve Habeşistan'a hicret etmeyen yaklaşık kırk sahabe ile birlikte bir evde olduğunu öğrendi. Yolda Nuaym b. Abdullah en-Nehham ile karşılaştı ve Nuaym ona; “Ey Ömer! Nereye gidiyorsun?” diye sordu. Ömer; “Kureyş'in işlerini bozan, ilahlarına ve atalarına hakaretler eden Muhammed'i öldürmeye gidiyorum”

yanıtını verdi. Bunun üzerine Nuaym; “Şayet onu öldürecek olursan Haşimoğulları ve Zühreoğullarından nasıl emin olacaksın” diye sordu. Ömer; “Senin yoldan çıktığını ve üzerinde bulunduğun dinini terk ettiğini görüyorum” dedi. Bunun üzerine Nuaym; “Ey Ömer! sana daha hayret verici bir şey söyleyeyim mi? Senin enişten ve kız kardeşin sapıttılar ve üzerinde bulunduğun dinini terk ettiler” dedi. Bunun üzerine Ömer homurdanarak oradan ayrıldı ve onların yanına vardı. Bu esnada onlarla birlikte muhacirlerden Habbab isimli bir kişi vardı. Habbab, Ömer’in sesini duyunca evde bir yere gizlendi. Ömer içeri girince “Dışarıdan duyduğum bu fısıltı da nedir?” diye sordu. O esnada onlar Tâhâ suresini okuyorlardı. İkisi; “Senin duyduğun ses bizim aramızdaki konuşmamızdan başka bir şey değildir”, dediler. Bunun üzerine Ömer; “Sanırım siz dinden çıkmışsınız”, dedi. Eniştesi; “Ey Ömer! Eğer hak senin dininden başka bir din ise o zaman ne diyeceksin?”, dedi. Bunun üzerine Ömer eniştesinin üzerine atıldı ve onu şiddetli bir şekilde tekmeledi. Kız kardeşi hemen kalktı ve onu kocasından uzaklaştırdı. Ömer kız kardeşine de şiddetli bir tokat indirdi ve yüzünü kanattı. Kız kardeşi öfkeli bir halde ona şöyle dedi: “Ey Ömer! Eğer hak senin dininden başka bir din ise?” Her ikisi de Müslüman olduklarını itiraf ettiler ve ona da “Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in onun elçisi olduğuna şahadet et”, dediler. Ömer ümitsizliğe düşünce, “yanınızdaki şu kitabı getirin okuyayım”, dedi. Ravi Enes b. Malik, “Ömer kitap okumasını biliyordu”, demiştir. Kız kardeşi onun ayetlerin yazılı olduğu sayfaya zarar vereceğinden korktuğunu söyleyince Ömer zarar vermeyeceğine dair söz verdi. Bunun üzerine Fatma; “Ona yalnızca temiz olanlar dokunabilir, kalk guslet ya da abdest al”, dedi. Ömer, abdest aldıktan sonra sahifeyi eline aldı ve Tâhâ suresinden, “*Muhakkak ki gerçek ilah benim. Benden başka ilah yoktur. Öyleyse sen de yalnız bana ibadet et, beni anmak için namazı (hakkıyla) kıl.*”³ ayetine kadar okudu. Ömer okuduklarından çok etkilenmişti. “Beni Muhammed’e götürün” dedi. Habbab, Ömer’in sözlerini işitince saklandığı yerden çıktı ve şöyle dedi: “Ey Ömer! Sana müjdelers olsun. Resulullah’ın Perşembe gecesi senin için yaptığı duaya mazhar olduğunu düşünüyorum.” Hz. Peygamber şöyle dua etmişti: “Ey Allah’ım İslam dinini Ömer b. el-Hattab ya da Amr b. Hişam ile yücelt” Habbab, Resulullah’ın Safa tepesinin eteğinde bir evde olduğunu söyledi. Ömer yola koyuldu ve nihayet eve ulaştı. Evin kapısında Hamza, Talha ve Resulullah’ın ashabından bazı insanlar vardı. Hamza insanların Ömer’den korktuklarını görünce “Evet bu Ömer’dir. Eğer Allah onun için hayır dilemişse Müslüman olur ve Peygamber’e tabi olur. Yok eğer Allah onun için başka bir şey dilemişse onu öldürmek bizim için gayet kolaydır. –

³ Tâhâ, 20/14.

onu kendi kılıcı ile öldürürüz.” dedi. Hz. Peygamber o esnada kendisine vahiy geldiği için içerdeydi. Resulullah Ömer'in geldiğini işitince hemen dışarı çıktı, Ömer'in yanına geldi, yakasından ve kılıcının askısından tutarak şöyle dedi: “Ey Ömer! Allah'ın Velid b. Muğire'ye indirdiği rezillik ve ibret verici cezayı sana da indirmeden bu durumunu sonlandırmak istemez misin? Allah'ım bu Ömer b. el-Hattab'tır. Allah'ım dini Ömer b. el-Hattab ile yücelt!” Bunun üzerine Ömer; “Ben senin Allah'ın Resulü olduğuna şahitlik ederim dedi ve Müslüman oldu. Sonra Müslümanlar tekbir getirdi ve tekbir sesleri Mekke'nin sokaklarında duyuldu. Ardından Hz. Ömer Resulullah'a, “Korkmadan ve güvenle çık ey Allah'ın Resulü!” dedi.”⁴

Siyer ve meğazi eserlerinde meşhur olan ve son dönemde yazılmış İslam tarihi kitaplarında yer alan metin yukarıda zikrettiğimiz rivayettir. Bu rivayeti aktardıktan sonra şimdi de ikinci rivayeti aktarmak istiyoruz.

1.2. İkinci Rivayet

Hz Ömer, Müslüman oluşuyla ilgili hâdiseyi şu şekilde aktarıyor: Ben İslam'dan uzak bir hayat sürüyordum. Cahiliye döneminde çokça içki içer ve içki içmeyi çok severdim. Hazvere denilen yerde Ömer b. Abd b. İmran el-Mahzûmî'nin ailesine ait evin yakınında Kureyş'ten erkeklerin toplandığı bir yerimiz vardı. Bir gece arkadaşlarımla burada bir araya gelmek için çıktım, fakat onlardan kimseyi orada bulamadım. Bunun üzerine Mekke'de içki satan kişinin yanına gider, onda içki bulur ve içerim diye düşündüm. Fakat o kimseyi de bulamadım. Bunun üzerine yedi veya yetmiş defa tavaf etmek düşüncesiyle Kâbe'ye gittim. Bu esnada Resulullah'ın ayakta namaz kıldığını gördüm. O namaz kıldığı zaman Şam'a doğru yönelirdi. Kâbe Şam ile onun arasında kalırdı. Namaz kıldığı yer ise Rûknü Esved ve Rûknü Yemani arasında bir yerdi. Onu gördüğüm zaman şunları dedim: “Vallahi bu gece onun söylediklerini işitmek için onu dinleyeceğim. Fakat onu dinlemek için yanına yaklaşacak

⁴ İbn İshâk, *es-Sîret*, s. 220-222; İbn Sa'd, *Tabakât*, III/248; İbn Hişam, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I/291-294; Ahmed b. Hanbel, *Fedâilu's-Sahabe*, I/279-281; Beyhâki, *Delâilu'n-Nubuvve*, II/216-222; Abdurrahman es-Süheyli, *er-Ravdu'l-Unuf fi Şerhi's-Sîreti'n-Nebeviyye li İbn Hişam*, thk. Abdurrahman el-Vekil, Dâru'l-Kutubi'l-Hadisiyye, 1967, III/265-268; İbnu'l-Esir, *el-Kâmil fi't-Tarih*, thk. Ebu'l-Fida Abdullah el-Kâdî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1987, I/602-603; İbnu'l-Esir, *Usdu'l-Ğâbe fi Ma'rifeti's-Sahabe*, yayınevi yeri yılı yok, III/643-644; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, birinci baskı, Mektebetu'l-Mearif, Beyrut 1966, III/79-82; el-Heysemi, *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid*, thk. Abdullah Muhammed ed-Dervîş, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1994, IX/58-59; Alaaddin Ali el-Muttaki b. Hüsameddin el-Hindî, *Kenzu'l-Ummal fi Süneni'l-Akvâlve'l-Efal*, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1989, XII/547.

olursam, onu korkutabilirim”, dedim. Hicr tarafına doğru gittim ve Kâbe'nin örtüsünün altına girdim. Oradan yavaşça yürüdüm. Resulullah ayakta namaz kılıyor ve Kur'an okuyordu. Kendisi ile benim aramda tek Kâbe'nin örtüsü kalacak şekilde onun kible cihetine geldim. Kur'an'ı dinlediğim zaman kalbim ona karşı yumuşadı. Ağladım ve bu benim İslam'a girmeme vesile oldu. Hz. Peygamber'in namazını bitirip çıkmasına kadar örtünün arkasında bekledim. Resulullah Kâbe'den ayrıldıktan sonra onun arkasından ben de çıktım ve onu takip ettim. Resulullah'a Abbas ile İbn Ezher'in evlerinin arasında yetiştim. Resulullah benim gürültümü duyduğunda beni tanıdı ve benim kendisine eziyet edeceğimi düşündü. Bana “Seni bu vakitte buraya getiren nedir ey İbnu'l-Hattab!”, dedi. Ben; “Allah'a, Resulüne ve Allah'tan getirdiği şeylere iman etmeye geldim”, dedim. Bunun üzerine Resulullah Allah'a hamd etti ve ey Ömer! “Allah sana hidayeti nasip etti”, dedi. Sonra göğsümü sıvazladı ve sebat etmem için bana dua etti. Ardından Resulullah'ın yanından ayrıldım, o da evine gitti.⁵

Görüldüğü üzere ikinci rivayet birinci rivayetten tamamen farklıdır. Şimdi de Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili nakledilen üçüncü rivayeti aktaracağız.

1.3. Üçüncü Rivayet

Hz Ömer Müslüman olması ile ilgili hâdiseyi şu şekilde aktarıyor: “Müslüman olmadan önce Resulullah'a eziyet etmek için evimden çıktım ve onu mescide benden önce girerken gördüm. O namaz kılmaya başlayınca ben de arkasında durdum, o Hâkka suresini okumaya başladı. Ben Kur'an'ın güzelliğine hayran kaldım. Kendi kendime “Vallahi bu Kureyşlilerin söylediği gibi bir şairdir.” dedim. Resulullah hemen “*Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki, o (Kur'an), hiç şüphesiz çok şerefli bir elçinin (Allah'tan alıp tebliğ ettiği) sözüdür. O, bir şâirin sözü değildir. Ne de az inanıyorsunuz!*”⁶ ayetlerini okudu. Ben bu sefer galiba bu bir kâhindir, dedim. Resulullah bunun üzerine “*Bir kâhinin sözü de değildir. Ne de az düşünüyorsunuz O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmedir. Eğer (Peygamber) bize isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı mutlaka onu kudretimizle yakalardık. Sonra da onun şah damarını mutlaka keserdik. Hiçbiriniz de bu cezayı engelleyip ondan savamazdı. Şüphesiz Kur'an Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir öğüttür. Şüphesiz biz, içinizden yalanlayanların olduğunu elbette biliyoruz. Şüphesiz*

⁵ İbn Hişam, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I/294-295; Ahmed b. Hanbel, *Fedâilu's-Sahabe*, I, 283-284; es-Süheyli, *er-Ravdu'l-Unuf*, III/268; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, III/81.

⁶ Hâkka, 69/38-41.

Kur'an, kâfirler için mutlaka bir pişmanlık sebebidir. Şüphesiz Kur'an gerçek kesin bilgidir. O halde sen, yüce Rabbinin adıyla tespih et."⁷ ayetlerini okudu. Bundan sonra İslam kalbime tamamen yerleşti."⁸

2. RİVAYETLERİN İSNAD AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yukarıda üç farklı rivayeti aktardıktan sonra şimdi bu rivayetlerin isnatları ile ilgili bir inceleme yapacağız.

Bu rivayetlerin hadis metodolojisine göre sahih olup olmadığını tespit etmek amacıyla öncelikle isnattaki ravilerin güvenilir olup olmadığını ve isnadın herhangi bir yerinde inkıta bulunup bulunmadığını tespit etmek gerekmektedir.⁹ Bunun için muhaddislerin cerh ve ta'dil olarak isimlendirdikleri metodolojiden yararlanmak durumundayız. Bu yöntemle rivayetleri aktaran ravilerin ne kadar güvenilir olduğunu tespit edip, rivayetlerin hadis usulüne göre sıhhat durumunu tespit etmiş olacağız.

İsnad incelemesinde takip ettiğimiz metodu şu şekilde özetleyebiliriz: Rivayetlerin yer aldığı eserlerden, özellikle de hicri sekizinci ve dokuzuncu yüzyıllarda telif edilen eserlerdeki rivayetlerin isnad analizini yapmadık. Çünkü bu eserlerdeki isnad zincirlerini incelediğimiz vakit, isnadda onlarca ravinin yer aldığını ve bu ravilerden bir kısmının hiçbir cerh ta'dil eserinde isimlerinin zikredilmediğini görmekteyiz. Bundan dolayı isnad incelemesini daha çok ilk dönem kaynakları üzerinden yaptık. Ayrıca eser sahibi müelliflerin cerh ta'dil durumlarını incelemeye tabi tutmadık. Çünkü müellifin hadis usulüne göre zayıf kabul edilmesi durumunda zaten ilgili rivayetin ravilerini incelemenin de bir anlamı olmayacaktır. Yani kaynağın müellifi hadis usulü ilkelerine göre problemlili olduğu vakit onun aktardığı rivayetler de zaten problemlili olacaktır. Bundan dolayı müelliften önceki ravilerin güvenilirliklerini inceledik.

2.1. Birinci Rivayetin İsnad Analizi

Birinci rivayetin hadis metodolojisi açısından durumunu incelemeden önce rivayetin isnad şemasını verip ardından rivayetin sıhhati ile ilgili bir değerlendirme yapmak istiyoruz. Birinci rivayetin isnad şeması aşağıdaki gibidir.

⁷ Hâkka, 69/42-52.

⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, I/17; İbnu'l-Esir, *Usdu'l-Ğâbe*, III/644; el-Heysemi, *Mecmeu'z-Zevâid*, IX/56.

⁹ Cerh-ta'dil ile ilgili yapılan araştırmalarda varılan sonuçların sübjektif bir karakter arz ettiğini belirtmemiz gerekmektedir. Bkz. Bayram Kanarya, "Cerh-Ta'dil Bağlamında İmam Şâfi'ye Yöneltilen İthamlar" *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt:16, sayı:31, 2017/1, s. 230.

Birinci rivayet Kütüb-i Tis'a olarak bilinen eserlerde yer almazken, hemen hemen bütün tarih kaynaklarında yer almıştır. Söz konusu rivayet muhaddislerden yalnızca Ahmed b. Hanbel'in *Fedâilu's-Sahabe* isimli eseri ve hicri 458 yılında vefat etmiş olan Beyhâki'nin *Delâilü'n-Nubuvve* adlı eserlerinde yer almıştır. Yani Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili meşhur olan birinci rivayetin temel hadis kaynaklarında yer almadığını söylemek mümkündür.

İsnad şemasında da görüldüğü üzere birinci rivayet en eski tarih kaynaklarından biri olarak kabul edilen İbn İshak'ın *es-Sîret*'inde yer almaktadır. Bunun yanı sıra İbn İshak'ın bir ihtisarı olan İbn Hişam'ın *es-Sîretü'n-Nebeviyye* adlı eseri ile İbn Sa'd'ın *et-Tabakatı* başta olmak üzere ilk dönem ve sonraki dönem birçok tarih kaynağında geçmektedir.

Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili birinci rivayet üç farklı sahabi tarihi ile gelmektedir. Bunlar: Ömer b. el-Hattab, Enes b. Malik ve Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme (Leyla) isimli hanım sahabidir.

Birinci rivayetin isnadında yer alan ravilerin cerh ve ta'dil açısından durumları aşağıdaki gibidir:

A. Birinci Rivayetin Birinci Tarikinın Ravilerinin Cerh ve Ta'dil Durumları (Enes b. Malik Tarikli)

İbn Sa'd'ın İsnadı: Enes b. Malik → el-Kasım b. Osman el-Basri → İshak b. Yusuf el-Ezrak → İbn S'ad

Beyhaki'nin İsnadı: Enes b. Malik → el-Kasım b. Osman el-Basri → İshak b. Yusuf el-Ezrak → Muhammed b. Ubeydullah → Ebu Cafer Muhammed b. Amr el-Bahterî er-Rezzaz → Ebu'l-Hüseyn Ali b. Muhammed b. Abdullah b. Bişrân → Beyhaki

Enes b. Malik (ö. 93): Sahabi

el-Kasım b. Osman el-Basri Ebu'l-Alâ: Enes b. Malik'ten hadis nakletmiş bir ravidir.¹¹ Kendisi hakkında daha çok cerh ifadelerine rastladığımızı söyleyebiliriz. Onun hakkında bazen hata yaptığı ifade edilmiş,¹² özellikle de Buhari onun muteber olmayan hadislere sahip olduğunu ifade etmiştir.¹³ Ze-

¹¹ el-Buhari, *Kitabu't-Târihi'l-Kebir*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut trs, VII/165; İbn Ebu Hâtim er-Râzî, *el-Cerh ve't-Tadil*, thk. Abdurrahman b. Yahya el-Muallimi el-Yemâni, Dairetu'l-Maârifil-Osmaniyye, Haydarabad 1952, VII/114.

¹² İbn Hibban, *Kitabu's-Sikât*, thk. Seyit Şerefuddin Ahmed, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1975, V/307.

¹³ ez-Zehbî, *el-Muğni fi'd-Duefa*, thk. Nureddin İtr, İhyau't-Turasi'l-İslami, Katar 1987, II/110.

hebi ise onun hakkında, “Münkeru'l-hadis cidden” ifadelerini kullanmış ve makbul olmayan hadisler naklettiğine işaret etmiştir.¹⁴

İshak b. Yusuf el-Ezrak Ebu Muhammed el-Vâsîfî (ö. 194): A'meş ve Abdulmelik b. Ebu Süleyman'dan hadis nakletmiş, kendisinden de Ahmed b. Hanbel, Amr b. Avn, Ebu Hayseme Züheyr b. Harb hadis nakletmişlerdir. Kendisi hakkında Ebu Hatim er-Razi ve Ebu Zur'a "Sahihu'l-Hadis, Saduk, La Be'se Bihi" ifadelerini kullanmışlar. Yahya b. Main ve İclî onun sika olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁵ Bu ravinin cerh ta'dil alimlerine göre güvenilir kabul edildiğini söyleyebiliriz.

İbn Sa'd (ö. 230): Rivayeti nakleden *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr* adlı eserin müellifi.

Muhammed b. Ubeydullah b. Yezid el-Bağdâdi Ebu Cafer b. Ebu Dâvud b. el-Munâdi (ö. 272): Hafs b. Ğiyas, Ebu Usame, Ravh b. Ubade, İshak b. Yusuf el-Ezrak, Yezid b. Harun gibi kimselerden hadis almış kendisinde de İbn Ebu'd-Dünya, Ebu'l-Kasım el-Beğavi, Abdurrahman b. Ebu Hatim gibi kimseler hadis nakletmiştir. Buhari tefsir bölümünde ondan bir hadis nakletmiş, İbn Ebu Hatim, babasına bu ravinin durumu sorulduğu vakit, onun hakkında "Saduk" ve "Sika" ifadelerini kullandığını nakletmiştir.¹⁶

Ebu Cafer Muhammed b. Amr el-Bahterî er-Rezzaz: Kendisi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

Ebu'l-Hüseyn Ali b. Muhammed b. Abdullah b. Bişrân: Kendisi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

Beyhaki (ö. 458): Rivayeti nakleden *Delâilu'n-Nubuvve* adlı eserin müellifi.

B. Birinci Rivayetin İkinci Tarikinin Ravilerinin Cerh ve Ta'dil Durumları (Ümmü Abdullah Tarikli)

İbn İshak ve İbn Hişam'ın İsnadı: Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme (Leyla) → Abdullah b. Âmir b. Rabia → Abdulaziz b. Abdullah b. Âmir b. Rabia → Abdurrahman b. el-Hâris → İbn İshak → İbn Hişam

¹⁴ ez-Zehabî, *Mizânu'l-İtidal fi Nakdi'r-Rical*, thk. Ali Muhammed el-Bicavî, Dâru'l-Fikr, Beyrut trs, III/375.

¹⁵ Buhari, et-*Târihu'l-Kebir*, I/406; İclî, *Marifetu's-Sikat*, thk. Abdulalim Abdulaziz el-Bestevî, Mektebetu'd-Dar, Medine 1985, I/221; İbn Ebu Hâtim er-Râzî, *el-Cerh ve't-Tadil*, II/238.

¹⁶ İbn Ebu Hâtim er-Râzî, *el-Cerh ve't-Tadil*, VIII/3; İbn Hacer el-Askalâni, *Tehzibu't-Tehzîb*, Dâiretu'l-Maârifî'n-Nizamiye, Haydarabad 1326, IX/325-327.

Ahmed b. Hanbel'in İsnadı: Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme (Leyla) → Abdullah b. Âmir b. Rabia → İtham Edilmeyen Ravi → İbrahim b. Sa'd → İbn İshak → Ahmed b. Muhammed b. Eyyüp el-Varrak → Ahmed b. Hanbel

Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme (Leyla): Hanım sahabilerden.

Abdullah b. Âmir b. Rabia (ö. 85): Hz. Peygamber (s.a.v.) vefat ettiği zaman 5 veya 6 yaşlarında olan bir sahabidir. sika olup az hadis rivayet etmiştir.¹⁷

Abdulaziz b. Abdullah b. Âmir b. Rabia el-Anberî: Babası Abdullah'tan hadis nakletmiş, kendisinden de Muhammed b. İshak nakilde bulunmuştur.¹⁸ İbn Hibban *es-Sikat* adlı eserinde ismini güvenilir raviler arasında zikretmiştir.¹⁹ Belazuri onun yalancılıkla ve kaderî olmakla itham edildiğini söylemiştir. Fakat İbn Hacer, Belazuri'nin bu görüşünün kesin olmadığını, buna dair herhangi bir delil bulunmadığını ifade etmiştir. Ayrıca Abdulaziz'in Hz. Peygamber'den mürsel bir hadis rivayet ettiğini ifade etmiştir.²⁰

Abdurrahman b. el-Hâris b. Abdullah b. Ayyaş b. Ebu Rabia (ö. 143): İlim ehliinden olup kendisinden Süfyan es-Sevri başta olmak üzere birçok kişi hadis nakletmiştir.²¹ İclî, kendisi hakkında "Sika" demiştir.²² Yahya b. Main, "Salih" ifadesini kullanmış, Ebu Hatim er-Razi ise "Şeyh" ifadelerini kullanmıştır.²³ Ahmed b. Hanbel onun "Metruku'l-Hadis" olduğunu ifade etmişken,²⁴ İbn Numeyr daha önce onun hadislerini terk eden bir kimse görmediğini ifade etmiştir.²⁵ Bunların yanı sıra Nesai "Sağlam değil" demiş, İbn Hibban *es-Sikat* adlı eserinde ismini zikretmiş, İbn Sa'd da aynı şekilde sika bir ravi olduğunu söylemiş. Mizzî, Buhari'nin *el-Edeb* adlı eserinde ondan hadis naklettiğini ifade etmiştir.²⁶ Bu ravi ile ilgili cerh ta'dil alimlerinin fikir birliğine sahip olma-

¹⁷ İbn Sa'd, *Tabakat*, VII/9.

¹⁸ Buhari, *et-Tarihu'l-Kebir*, VII/12; İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, V/385; İbn Hibban, *es-Sikat*, VII/110.

¹⁹ İbn Hibban, *es-Sikat*, VII/110.

²⁰ İbn Hacer, *el-Askalâni, Lisani'l-Mizan*, hzr. Abdulfettah Ebû Ğudde, Mektebetu'l-Matbaati'l-İslamiye, Beyrut 2002, IV/33.

²¹ İbn Hibban, *es-Sikat*, VII/69.

²² İclî, *Marifetu's-Sikat*, II/75,

²³ İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, V/224.

²⁴ İbnu'l-Cevzi, *ed-Duafa ve'l-Metrukin*, thk. Ebû'l-Fida Abdullah el-Kadı, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1986, II/92; ez-Zehabî, *el-Muğni fi'd-Duafa*, II/377.

²⁵ İbnu'l-Cevzi, *ed-Duafa ve'l-Metrukin*, thk. Ebû'l-Fida Abdullah el-Kadı, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1986, II/92; ez-Zehabî, *el-Muğni fi'd-Duafa*, II/377.

²⁶ Cemaleddin Ebû'l-Haccâc Yûsuf el-Mizzî, *Tehzibu'l-Kemâl fi Esmâ'r-Rical*, thk. Beşşar Avvad Maruf, Birinci baskı, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 1980. XVII/37.

dığını, onu güvenilir kabul eden alimlerin yanı sıra zayıf bir ravi olarak kabul eden alimlerin de olduğunu söylemek mümkündür.

İbn İshak (ö. 151): Rivayeti nakleden *es-Sîret* adlı eserin müellifi.

İbn Hişam (ö. 213): Rivayeti nakleden *es-Sîretu'n-Nebeviyye* adlı eserin müellifi.

İtham Edilmeyen Ravi: Bu ifade hadis usulüne göre meçhul raviye işaret etmektedir. Bu tür ravilerin ne kendileri ne de cerh ve ta'dil açısından güvenilirlikleri tespit edilemediğinden itibara alınmazlar.²⁷

İbrahim b. Sa'd: Ravi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

İbn İshak (ö. 151): Rivayeti nakleden *es-Sîret* adlı eserin müellifi.

Ahmed b. Muhammed b. Eyyüp el-Varrak (ö. 228): Bağdatlı olup Meğazi sahibi olduğu ifade edilmiştir. Ebu Davud'un şeyhi olup Yahya b. Main ondan hadis almış ve onun hadislerini yazmıştır. Yakup b. Şeybe onun ashabu'l-hadisten olmadığını ifade etmiştir. Ahmed b. Hanbel ravi hakkında "la bese bih" ifadelerini kullanmıştır.²⁸ İbn Ebu Hatim er-Razi, babasına onun sika olup olmadığı sorulduğu vakit onun Ebubekir b. Ayyaş'tan münker hadisler naklettiğini söylediğini belirtmiştir. Ayrıca kendisi hakkında "Salihu'l-hadis ve metruk değil" ifadelerinin yanı sıra "Saduk" ve "Gaflete düşer" gibi ifadeler de kullanılmıştır. Yahya b. Main'in yukarıdaki sözlerinin yanı sıra ravi hakkında kezzab dediğine dair de bir haber aktarılmıştır.²⁹ Fakat bu iki bilgi notunun birbiriyle çeliştiğini düşünüyoruz. Çünkü Yahya b. Main'in aynı raviyi hem cerh etmesi hem de ta'dil etmesi mümkün değildir. Ravi ile ilgili yapılan yukarıdaki yorumlara baktığımız zaman çok da muteber olmayan bir ravi olduğunu söylemek mümkündür.

Ahmed b. Hanbel (ö. 241): Rivayeti nakleden *Fedâilu's-Sahabe* adlı eserin müellifi.

²⁷ İbnu's-Salah, *Mukaddimetu İbni's-Salâh fi Ulûmi'l-Hadis*, thk. Nureddin İtr, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1998, s. 111-113. Meçhul ravi ile ilgili ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz: Emin Âşıkutlu, *Hadiste Rical Tenkidi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1997, s. 125-129.

²⁸ İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, II/70; İbn Hibban, *es-Sikat*, VIII/12.

²⁹ İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, II/70; İbn Hibban, *es-Sikat*, VIII/12; İbn Adî, *el-Kâmil fi Duafâir-Rical*, Üçüncü Baskı, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1985, I/174; ez-Zehabi, *el-Muğni fi'd-Duefa*, I/53; İbn Hacer el-Askalani, *Takribu't-Tehzib*, hzr. Beşar Avâr Ma'ruf, Şuayp el-Arnaut, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 2013, s. 49; İbn Hacer, *Tehzibu't-Tehzib*, I/61.

C. Birinci Rivayetin Üçüncü Tarikinın Ravilerinin Cerh ve Ta'dil Durumları (Hz. Ömer Tarikli)

Ahmed b. Hanbel'in Birinci İsnadı: Hz. Ömer → Eslem Mevlâ Ömer b. el-Hattab → Zeyd b. Eslem → Usame b. Zeyd → Muhammed b. Avf b. Süfyan et-Tâi el-Hımsî → Ahmed b. Hanbel

Ahmed b. Hanbel'in İkinci İsnadı: Hz. Ömer → Eslem Mevlâ Ömer b. el-Hattab → Zeyd b. Eslem → Usame b. Zeyd → İshak b. İbrahim el-Hanîni → el-Hasan b. es-Sabah el-Bezzar → Ahmed b. Hanbel

Beyhaki'nin İsnadı: Hz. Ömer → Eslem Mevlâ Ömer b. el-Hattab → Zeyd b. Eslem → Usame b. Zeyd → İshak b. İbrahim el-Hanîni → Ebu'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Burde el-Antakî → Muhammed b. Abdullah b. İbrahim → Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed b. Ömer el-Mukri b. el-Hemmâmi → Beyhaki

Hz. Ömer: Sahabi

Eslem Mevlâ Ömer b. el-Hattab (ö. 114): Künyesi Ebu Halid'dir. Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Muaz, Ebu Ubeyde, Muaviye, Ebu Hureyre ve Abdullah b. Ömer gibi sahabilerden hadis nakletmiştir.³⁰ Tabiinın büyüklerinden olup sika bir ravidir.³¹ Ebu Zur'a da onun sika olduğunu söylemiştir.³² Sika bir ravi olduğu konusunda ittifak vardır. Kasım b. Sellam onun hicri 80 yılında öldüğünü nakletmiş fakat Buhari onun hicri 114 yılında öldüğünü aktarmış ve cenaze namazını halife Mervan b. Hakem'in kıldığını ifade etmiştir.³³ Nevevi ise Mervan b. Hakem'in hicri 65 yılında öldüğü için bunun mümkün olmadığını söylemiştir.³⁴ Fakat yapmış olduğumuz araştırmalarda Nevevi'nin bahsettiği Mervan b. Hakem'in yeğeni ve son Emevi halifesi olan başka bir Mervan b. Hakem'in hicri 132 yılında vefat ettiğini dolayısıyla Buhari'nin buradaki kastının II. Mervan b. Hakem olduğu kanaatine ulaştığımızı söyleyebiliriz.³⁵

Zeyd b. Eslem (ö. 136): İbn Adî onun sika olduğunu söylemiş, hiç kimsenin ondan hadis nakletmekten çekinmediğini ve büyük imamların ondan hadis aktardığını söylemiştir. Hammad b. Zeyd, Medine'ye geldiğinde insanların Zeyd b. Eslem hakkında konuştuklarını gördüğünü ve bunun sebebini

³⁰ İbn Mencüye, *Ricalu Sahihi Muslim*, thk. Abdullah el-Leysi, Dâru'l-Marife, Beyrut 1987, I/79.

³¹ İclî, *Marifetu's-Sikat*, I/223.

³² İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, II/306.

³³ Buhari, *et-Târihu'l-Kebir*, II/24.

³⁴ en-Nevevi, *Tehzibu'l-Esmâ ve'l-Luğat*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut trs, I/160.

³⁵ Hasan Kurt, "Mervan II", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, 2004, cilt: 19, s. 227-229.

Ubeydullah'a sorduğunu onun da Zeyd b. Eslem'de herhangi bir beis görmediklerini fakat kendi reyine göre Kur'an'ı tefsir etmesi nedeniyle hakkında konuşuklarını söylemiştir.³⁶ Bu rivayetlerden anlaşıldığına göre Zeyd b. Eslem'in güvenilir bir ravi olduğunu söyleyebiliriz.

Usame b. Zeyd: Ali b. el-Medini onun sika olduğunu söylemiş ve onu övmüştür.³⁷ Ravi hakkında söylenen ta'dil ifadeleri sadece bu olup cerh ta'dil alimlerinin büyük bir kısmının onu zayıf olarak kabul ettiklerini görmekteyiz. Mesela Salih b. Ahmed b. Hanbel babasının Usame hakkında Münkeru'l-Hadis ve zayıf dediğini nakletmiştir. Yahya b. Main kendisi hakkında Zaifu'l-hadis demiştir.³⁸ Rivayetlerde hata yaptığı, mevkuף rivayetleri merfu olarak naklettiği, munkatı rivayetleri de muttasıl olarak aktardığı ifade edilmiştir. Emin b. Süfyan el-Makdisi onun haberleri birbirine karıştırdığını ve çokça zayıf rivayeti olduğu için rivayetlerinden kaçınmak gerektiğini söylemiştir.³⁹ Bütün bu ifadelerden Usame b. Zeyd'in zayıf bir ravi olduğunu söylemek mümkündür.

Muhammed b. Avf b. Süfyan et-Tâi el-Hımsî (ö. 273): Kufeli olup İbn Hibban *es-Sika*'nda ismini zikretmiştir.⁴⁰ Ebu Hatim er-Razi kendisi hakkında "Sadûk" Nesai ise "Sika" ifadelerini kullanarak onun güvenilir olduğuna dikkat çekmişlerdir. Ebu Davud ve Nesai kendisinden hadis nakletmiştir. Ayrıca hadis konusunda göz nuru olduğu, Şam beldesinin zayıf ve sahih hadislerini gayet iyi bildiği, Şam'da uzun zamandan beri onun gibi bir muhaddis olmadığı ifade edilmiştir.⁴¹ Bu ravinin de hadis usulüne göre güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

Ahmed b. Hanbel (ö. 241): Rivayeti nakleden *Fedâilu's-Sahabe* adlı eserin müellifi.

İshak b. İbrahim el-Hanîni (ö. 219): Künyesi Ebu Yakup olup Medinelidir. Malik b. Enes'ten hadis nakletmiş, Ebu Davud, İbn Mace ve Ebu Cafer et-Tahavi kendisinden hadis nakletmiştir. Ebu Hatim er-Razi, hadis rivayetinde hata yaptığını, İbn Adî, zayıf olmakla beraber hadislerinin yazılabileceğini, Buhari ise bazı hadislerinde ihtilaf olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ebu Zur'a

³⁶ el-Makrîzî, *Muhtasarul-Kâmil fi'd-Duafâ*, thk. Eymen b. Arif ed-Dımeşkî, Mektebetu's-Sunne, Kahire 1994, I/348; İbn Adî, *el-Kâmil fi Duafâir-Rical*, III/208.

³⁷ Buhari, *et-Târihu'l-Kebir*, II/23.

³⁸ İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, II/285.

³⁹ Hibban, *el-Mecruhîn mine'l-Muhaddisin ve'd-Duafa ve'l-Metrukîn*, thk. Mahmud İbrahim Zayed, Daru'l-Marife Beyrut 1996, II/179; el-Makrîzî, *Muhtasarul-Kâmil fi'd-Duafâ*, I/168.

⁴⁰ İbn Hibban, *es-Sikat*, IX/143; İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, VIII/52; İbn Hacer, *Takribu't-Tehzib*, s. 706; *Tehzibu't-Tehzib*, IX/340.

⁴¹ İbn Hacer, *Tehzibu't-Tehzib*, IX/340.

onun için "Salih", Nesai ise "Sika değil" ifadeleriyle zayıf bir ravi olduğunu aktarmışlardır.⁴² Bu bilgilerden hareketle ravinin zayıf olduğunu söyleyebiliriz.

el-Hasan b. es-Sabah el-Bezzar (ö. 249): Bağdatlı olup Buhari, Ebu Davud, Tirmizi, İbrahim el-Harbi ve Ebubekir el-Bezzar gibi kimseler ondan hadis nakletmiştir. İbn Hibban *es-Sikat*'ında ismini zikretmiştir. Ahmed b. Hanbel, kendisinden hadis yazdığını ve sika bir ravi olduğunu ifade etmiş, Ebu Hatim er-Razi de onun hakkında "Saduk" ifadelerini kullanmıştır.⁴³ Bu ravinin de güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

Ahmed b. Hanbel (ö. 241): Rivayeti nakleden *Fedâilu's-Sahabe* adlı eserin müellifi.

Ebu'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Burde el-Antakî: Heysem b. Cemil ve Heysem'in babasından, Revad b. el-Cerrah ve Muhammed b. Kesir el-Missisî'den hadis nakletmiştir. İbnü'l-Kattan tanınmayan bir kişi olduğunu, Nesai ise onun hakkında "Salih" ifadelerini kullanmıştır.⁴⁴ Kendisi hakkında cerh ta'dil eserlerinde yeterince bilgi olmamasına rağmen Nesai'nin ifadelerinden hareketle bu raviyi güvenilir olarak kabul edebiliriz.

Muhammed b. Abdullah b. İbrahim: Aynı isimli çok sayıda ravi olduğu ve künyesi bilinmediği için bu ravinin cerh ta'dil durumuna ulaşamadık.

Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed b. Ömer el-Mukri b. el-Hemmâmi: Ravi ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

Beyhaki (ö. 458): Rivayeti nakleden *Delâilu'n-Nubuvve* adlı eserin müellifi.

D. Birinci Rivayetin İsnat Değerlendirmesi

İbn İshak, Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili hem birinci hem de ikinci rivayeti aktarmakta ve bunlardan hangisinin doğru olduğunu "Allah bilir", diyerek rivayetler arasındaki çelişkiye dikkat çekmektedir. Rivayetlerdeki bu çelişkiyi görmesine rağmen İbn İshak bunlardan hangisinin sahih olduğunu tespit etmek yerine her iki rivayeti de eserine almış ve nakletmiştir. İbn İshak'ın bu yöntemi ilk dönem siyer meğazi yazarlarının takip ettiği bir metot

⁴² en-Nesâi, *Kitâbu'd-Duafa ve'l-Metrûkin*, thk. Bevrân Sanavi, Kemal Yusuf el-Hût, Müessesetu'l-Kutûbi's-Sekafiye, Beyrut 1985, I/153; İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, II/208; İbn Hibban, *es-Sikat*, VIII/115; İbnü'l-Cevzi, *ed-Duafa ve'l-Metrûkin*, I/97; el-Mizzî, *Tehzîbu'l-Kemâl*, II/396; Zehebi, *Mizânü'l-İtidal*, I/179; Bedruddin el-Aynî, *Meğani'l-Ahyar fi Şerhi Esami Ricali Meani'l-Âsar*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiye, Beyrut 1971, I/36.

⁴³ İbn Hibban, *es-Sikat*, II/252, VIII/176; İbn Hacer, *Tehzîbu't-Tehzîb*, IX/340.

⁴⁴ İbn Ebu Hatim er-Razi, *el-Cerh ve't-Tadil*, VII/183; İbn Hacer, *Lisanu'l-Mizan*, VII/121.

olup, ilk dönem tarihçileri birbiriyle çelişmesine rağmen rivayetlerin tamamını aktarıp, değerlendirme ve tercih işlemi okuyucuya bırakmaktadır. Onlar bu rivayetlerin kaybolmaması için böyle bir yöntem takip etmiş ve çelişkili de olsa aynı konu ile ilgili farklı rivayetlerin sonraki nesillere aktarılmasına imkan sağlamışlardır. Fakat bu yöntemin olumsuz yönü okuyucunun hangi rivayeti seçeceğini bilememesidir.

Birinci rivayette isnad ile ilgili bir başka problem ise Ahmed b. Hanbel'in eserinde yer almaktadır. Ahmed b. Hanbel rivayetin senedinde ravilerden birinin ismini zikretmemiş onun yerine "İtham edilmeyen bir ravi" ifadesini kullanmıştır. Hadis usulüne göre bu tarz raviler her ne kadar müellif tarafından güvenilir olarak kabul edilse de ravinin kim olduğu ve cerh ta'dil açısından güvenilir olup olmadığı tespit edilemediğinden söz konusu ravi zayıf kabul edilmekte ve onun naklettiği rivayet kabul edilmemektedir.⁴⁵ Kendisi de bir muhaddis olmasına rağmen Ahmed b. Hanbel'in neden bu yola başvurduğunu bilemiyoruz. Belki de naklettiği rivayetin itikadi ve ameli bir hüküm içermemiş olmasından dolayı bu şekilde bir yol takip ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü kendisine atfedilen bir rivayette de onun, "Tarih ilminin aslı yoktur." dediği, yani tarih ilmi ile ilgili rivayetler için sened aramanın mutlak olarak şart olmadığı düşüncesinde olması nedeniyle bu yöntemi benimsemiş olduğunu söyleyebiliriz.⁴⁶

İbn Hişam birinci rivayeti aynı İbn İshak'ın senedi ile birlikte aktarmasına rağmen isnatta bir hata olduğunu görmekteyiz. Belki de bu durum yazım hatasından kaynaklanmaktadır. Çünkü isnatta İbn İshak, Abdulaziz b. Abdullah'ın rivayeti Abdullah b. Âmir'den aldığını nakletmişken, İbn Hişam Abdulaziz'in bu rivayeti annesi Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme'den naklettiğini ifade etmiştir. Halbuki Ümmü Abdullah, Abdullah b. Âmir'in annesi olup Abdulaziz'in ninesidir. Muhtemelen buradaki "bin" ifadesi müstensihler tarafından "an" şeklinde yanlış yazılmış olabilir.⁴⁷

Ravilerin güvenilirliklerine baktığımız zaman hadis usulüne göre güvenilir olarak kabul edilen ravilerin yanı sıra zayıf kabul edilen ve kendisinden

⁴⁵ Bu tür raviler için bkz: Fuat İstemi, *Hicret Bağlamında Tarih ve Hadis Metodolojileri*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2017, s. 98. Krş.; Seyfuddin el-Âmidî, *el-İhkam fî Usûli'l-Ahkam*, Dâru'l-Kutûbi'l-İlmiyye, Beyrut 1985, II, 310; İbn Hacer el-Askalâni, *Nüzhetü'n-Nazar fî Şerhi Nuhbeti'l-Fiker*, Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2009, s. 83; Celaleddin es-Suyûti, *Tedribu'r-Ravi*, Müessesetu'l-Kutubi's-Sekâfiyye, Beyrut 2003, s. 161. Meçhul ravinin rivayeti ile ilgili tartışmalar için bkz: Emin Âşıkutlu, *Hadiste Rical Tenkidi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1997, s. 125-129.

⁴⁶ İbn Teymiyye el-Harrânî, *Mukaddime fî Usûli't-Tefsîr*, Dâru Mektebeti'l-Hayat, Beyrut 1490/1980, s. 22. Krş: (Kasım Şulul, Ahmed b. Hanbel'in "Üç şeyin aslı yoktur" Sözü hakkındaki notlarından naklen)

⁴⁷ İbn Hişam, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I/291-294.

hadis alınamayacak ravilerin de bu isnatlarda yer aldığını görmekteyiz. Bu ravilerin kimler olduğunu ve neden zayıf olarak kabul edildiklerini yukarıda görmüştük. Burada kısaca değinmek istiyoruz.

İbn Sa'd ve Beyhaki'nin ortak ravisi olan el-Kasım b. Osman cerh ve ta'dil alimleri tarafından zayıf ve münker bir ravi olarak kabul edilmiş, hadis naklinde hata yaptığı ifade edilmiştir. Bu nedenle bu ravinin rivayetine itibar edilmez. Ayrıca Beyhaki'nin ravilerinden olan Ebu Cafer Muhammed b. Amr el-Bahterî er-Rezzaz ve Ebu'l-Hüseyin Ali b. Muhammed b. Abdullah b. Bişrân hakkında cerh ve ta'dil kitaplarında herhangi bir bilginin yer almamış olması bu ravilerin güvenilir olup olmadığını tespit etmenin mümkün olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla güvenilirliği tespit edilemeyen ravilerin rivayetleri de sahih olarak kabul edilemez. Bu bilgilerden hareketle Enes b. Malik'ten gelen birinci rivayetin birinci tarikinin hadis usulüne göre sahih olmadığını söylemek mümkündür.

İbn İshak ve İbn Hişam'ın ortak ravisi olan Abdulaziz b. Abdullah b. Âmir b. Rabia el-Anberî ile ilgili olarak Belazuri onun yalancılıkla itham edilen bir ravi olduğunu söylemiştir. Fakat onun güvenilir olduğunu söyleyen alimlerimiz olduğu için cerh ve ta'dil ilminin "cerhin müfesser olması gerekir" ilkesi gereği ravinin yalancılıkla itham edilmesi iddiasının yeterli olmadığını söyleyebiliriz.⁴⁸

Ahmed b. Hanbel'in eserine aldığı birinci rivayetin ikinci tarikinde "itham edilmeyen ravi" ifadesinin rivayetin zayıflığına delalet ettiğini daha önce söylemiştik. Söz konusu rivayet bundan dolayı inkitaya uğramış ve munkatı bir rivayet olması nedeniyle zayıf olarak kabul edilmelidir. Bunun yanı sıra İbrahim b. Sa'd isimli ravi de herhangi bir cerh ta'dil kitabında zikredilmediği için onun da güvenilir olup olmadığını tespit etmenin mümkün olmadığını ve bundan dolayı ravinin zayıf kabul edilmesi gerektiğini söylemek mümkündür. Ayrıca Ahmed b. Muhammed b. Eyyüp el-Varrak isimli ravinin de pek de güvenilir olmayan bir ravi olduğunu söyleyebiliriz. Netice itibarıyla Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme'den gelen rivayet isnat açısından hadis usulüne göre munkatı olması ve bazı ravilerinin de zayıf olması nedeniyle birinci rivayetin ikinci tarikinin de zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

Hz. Ömer'den gelen birinci rivayetin üçüncü tarikinde yer alan Usame b. Zeyd ile ilgili olarak cerh ta'dil alimleri münkeru'l-hadis ve zayıf bir ravi ifadesini kullanmış, rivayet ederken sıkça hatalar yaptığı, mevkuf yani sahabiye

⁴⁸ İbnu's-Salah, *Mukaddimetu İbni's-Salâh fi Ulûmi'l-Hadis*, s. 106.

ait rivayetleri Hz. Peygamber (s.a.v.)'e aitmiş gibi aktardığını ayrıca munkatı rivayetleri de muttasıl olarak aktardığını söylemişlerdir. Bu tarihin bir başka ravisi olan İshak b. İbrahim el-Hanî'nin de zayıf bir ravi olduğu ifade edilmiştir. Bunların yanı sıra Beyhaki'nin rivayette bulunduğu Muhammed b. Abdullah b. İbrahim ve Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed b. Ömer el-Mukri b. el-Hemmâmi ile ilgili herhangi bir bilginin cerh ta'dil kitaplarında bulunmayışı bu ravilerin güvenilirliğini tespit etmenin mümkün olmadığını, dolayısıyla bu ravilerin rivayetlerini de sahih kabul edemeyeceğimizi göstermektedir.

Netice itibarıyla Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili üç farklı sahabiden nakledilen meşhur birinci rivayetin birinci ve üçüncü tarihi hadis usulü kriterlerine göre sahih değildir. Aynı rivayetin Ahmed b. Hanbel'in eserindeki ikinci tarihinin de isnad açısından hadis usulü kriterlerine göre sahih olmadığını söyleyebiliriz. Fakat İbn İshak ve İbn Hişam'ın eserinde yer alan ikinci tarihin sahih olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü İbn İshak ve İbn Hişam'ın isnadındaki Abdulaziz b. Abdullah b. Âmir b. Rabia el-Anberî'nin cerh ta'dil alimleri tarafından güvenilir kabul edildiğini yalnızca Belazuri'nin onun yalancılıkla itham edildiğine dair bir görüşü olduğunu söylemiştik. İbn Hacer Belazuri'nin bu iddiasının doğru olmadığını ifade etmişti. Biz de yukarıda cerhin müfesser olması gerektiği ilkesinden hareketle bu ravinin güvenilir kabul edilebileceğini söylemiştik. Bu itibarla Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili birinci rivayetin ikinci tarihinin İbn İshak ve İbn Hişam'ın eserinde yer alan isnadının sahih olduğunu dolayısıyla birinci rivayetin de sahih olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bizim tespitimizden farklı olarak Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili yapmış olduğu araştırmalar neticesinde Mehmet Azimli, meşhur olan birinci rivayetin kabul edilebilir olmadığını ifade etmektedir. Azimli Hz. Ömer'in Müslüman olmasına dair aktarılan rivayetleri metin tenkidine tabi tutmuş ve her rivayeti birbirleriyle mukayese etmiştir. Yapmış olduğu bu mukayese neticesinde o günün sosyo kültürel ortamı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ve Hz. Ömer'in toplumdaki konumunu göz önünde bulundurulduğunda böyle bir olayın gerçekleşmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir.⁴⁹ Azimli'nin yanı sıra M. Hanefi Palabıyık da söz konusu birinci rivayeti tek başına kabul etmek yerine diğer rivayetleri de göz önünde bulundurmak gerektiğini ifade etmiştir. Ona göre Hz. Ömer'in Müslüman olmasına dair aktarılan farklı farklı rivayetler birbirlerine mezcedilmeli ve hepsini kapsayan ortak bir "Hz. Ömer'in Müslüman olması" metni ortaya konmalıdır. Palabıyık konuya dair ele aldığı makalesinde üç rivayeti de sözlü gelenek ve tarih ilişkisi bağlamında ele alıp incelemiştir. O, Hz.

⁴⁹ Mehmet Azimli, *Siyeri Farklı Okumak I*, İkinci Basım, Ankara Okulu Yayınları, Ankara Eylül 2009, s. 98-110.

Ömer'in farklı zamanlarda dinlemiş olduğu Kur'an'ın etkisiyle Müslüman olduğunu ve Hz. Peygamber'i öldürmek için değil de kız kardeşi ve eniştesine eziyet etmek üzere onların evine geldiğini ve belli bir süreç sonrasında Müslüman olmaya karar verdiğini ifade etmiştir.⁵⁰ Fakat biz daha önce de ifade ettiğimiz gibi rivayetleri hadis usulü kriterlerine göre incelediğimiz için onların iddialarından farklı olarak birinci rivayetin isnad açısından sahih olduğu sonucuna ulaştığımızı belirtmek isteriz. Ayrıca şunu da belirtmek isteriz ki Buhari *el-Camiu's-Sahih* adlı eserinde "İslamu Ömer b. el-Hattab" ismiyle bir bab başlığı açmış olmasına rağmen, onun Müslüman olmasına dair hiçbir rivayet aktarmamıştır. Muhtemelen Buhari de rivayetlerdeki bu isnad problemlerini fark etmiş ve Hz. Ömer'in Müslüman olmasına dair aktarılan rivayetlerden hiçbirini eserine almamıştır.⁵¹

2.2. İkinci Rivayetin İsnad Analizi

Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili nakledilen ikinci rivayet, birinci rivayet kadar şöhret bulmamış, son dönemde yazılan İslam tarihi kitaplarında neredeyse hiç yer bulmamıştır. Bu rivayetin geçtiği en erken dönem eserler şunlardır:

Ahmed b. Hanbel, *Fedâilu's-Sahabe*,

İbn Hişam, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*,

İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*,

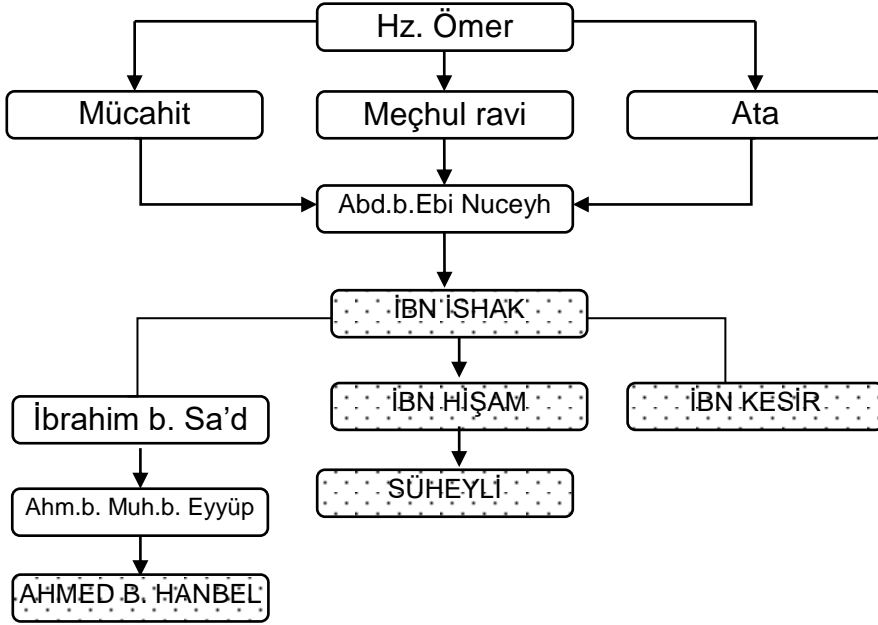
es-Süheylî, *er-Ravdu'l-Unuf fi Şerhi's-Sireti'n-Nebeviyye li İbn Hişam*,

Yukarıdaki eserler görüldüğü üzere genel olarak İslam tarih yani siyer eserleri olup ilgili rivayet muteber olarak kabul edilen hiçbir hadis kaynağında yer almamaktadır. Muhaddislerden yalnızca Ahmed b. Hanbel'in eserinde yer almasına rağmen söz konusu eser muteber olarak kabul edilen hadis eserleri içerisinde yer almamaktadır. Biz bu rivayetin sıhhatini araştırmak amacıyla öncelikle hadis usulü kriterlerine göre isnad analizi yapacak ravilerinin cerh ve ta'dil durumlarını tek tek inceleyecek ardından da konuyla ilgili görüşlerimizi belirteceğiz.

İkinci rivayetin isnad şeması aşağıdaki gibidir:

⁵⁰ M. Hanefi Palabıyık, "Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu", *Ekev Akademi Dergisi*, yıl: 12, sayı: 37 (Güz 2008), s. 137-148.

⁵¹ Buhari, 63 Kitabu Menakıbi'l-Ensar, 35, II/20,21.

Hz. Ömer: Sahabi

Mücahit b. Cebr Ebu'l-Haccac el-Mekki (ö. 103): Tefsir sahibi sika bir ravidir. Abdullah b. es-Sâib'in mevlası olan Mücahit; Abdullah b. Abbas, Cabir b. Abdullah, Hz. Aîşe, Ebu Hureyre gibi sahabilerden hadis nakletmiştir. Hz. Aîşe'den hadis işitmediği dolayısıyla ondan yaptığı rivayetlerin mürsel olduğu söylenmiştir. Ebu Zur'a ve Yahya b. Main onun "Sika" olduğunu belirtmişler. İbn Hibban *es-Sika't*ında ismini zikretmiştir.⁵² Mücahit'in güvenilir olduğu konusunda alimlerin görüş birliği içerisinde olduğunu söyleyebiliriz.

Ebu Muhammed Atâ b. Ebu Rabâh (ö. 114): Ebu Hureyre, İbn Abbas, İbn Ömer, Cabir b. Abdullah gibi sahabilerden hadis almıştır.⁵³ İbn Hibban *es-Sika't*ında ismini zikretmiş.⁵⁴ Yahya b. Main ve Ebu Zur'a kendisi hakkında sika demişler.⁵⁵ Güvenilir bir ravi olduğu konusunda fikir birliği vardır.

⁵² Buhari, *et-Târihu'l-Kebir*, VII/411; İbn Ebu Hâtîm er-Râzî, *el-Cerh ve't-Tadil*, VIII/319; İbn Hibban, *es-Sika't*, V/419; el-Bâci, *Et-Ta'dil ve't-Tecrîh limen Harrace anhu Buhârî fi Câmi's-Sahîh*, thk. Ahmed Lübzar, Vizaretu'l-Evkaf ve Şuûnu'l-İslamiyye, Mağrib 2010, II/828; Zehebi, *Mizânu'l-İtidal*, III/439; İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzib*, s. 733.

⁵³ Buhari, *et-Târihu'l-Kebir*, VI/463.

⁵⁴ İbn Hibban, *es-Sika't*, V/198.

⁵⁵ İbn Ebu Hâtîm er-Râzî, *el-Cerh ve't-Tadil*, VI/330; İbn Hacer el-Askalani, *Takrîbu't-Tehzib*, s. 537.

Meçhul Ravi: Bu ifade hadis usulüne göre bilinmeyen bir raviye işaret etmektedir. Bu ifadenin geçtiği isnad sahih olarak kabul edilmez.

Abdullah b. Ebu Nuceyh/Necîh (ö. 131): Asıl adı Abdullah b. Yesar'dır. Muhaddislerin Abdullah b. Ebu Nuceyh ile ilgili hem cerh hem de ta'dîle delalet eden ifadeler kullandıklarını görmekteyiz. Ravi ile ilgili öne çıkan husus genel anlamda muhaddisler tarafından güvenilir olarak kabul edilmiştir. Nitekim Ahmed b. Hanbel, Nesâî, Yahyâ b. Maîn, Zehebî, İclî, Ebû Zur'a ve Yahya b. Said el- Kattan "Sika ve salihu'l-hadis" ifadeleriyle onun güvenilir olduğuna işaret ederken, onlardan bazıları ise aynı zamanda Kaderî olmakla itham edildiğini belirtmişlerdir.⁵⁶ Adem b. Musa, Buhârî'nin bu raviyi i'tizal ve kaderi düşünceye sahip olmakla itham ettiğini aktarmıştır.⁵⁷ Nesâî ise onu tedlis yapan kimseler arasında zikretmiştir.⁵⁸ İbn Hibbân *Sika*'nda ismini zikretmiştir.⁵⁹ Netice itibarıyla Abdullah b. Ebu Nuceyh muhaddislere göre güvenilir bir ravi olarak kabul edilmekle birlikte ehl-i bidat ve Kaderî düşünceye sahip olmakla itham edilmiştir.⁶⁰

İbrahim b. Sa'd: Ravinin künye ve isim bilgileri yeterli olmadığından ravi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık

Ahmed b. Muhammed b. Eyyüp el-Varrak (ö. 228): Bu ravi ile ilgili değerlendirmemiz daha önce birinci rivayetin ravilerini incelerken geçmişti. Söz konusu ravinin hadis usulü kriterlerine göre güvenilir bir ravi olmadığını ifade etmiştik.

A. İkinci Rivayetin İsnat Değerlendirmesi

Hız. Ömer'in Müslüman olmasına dair nakledilen ikinci rivayet'in isna-dında da birtakım problemler olduğunu söyleyebiliriz. Öncelikle bu rivayeti İbn İshak'a aktaran Abdullah b. Ebu Nuceyh bu rivayeti kimden aldığını açık bir şekilde ifade etmemiştir. Bu rivayeti arkadaşlarından, Atâ ile Mücahid'den ya da onlardan rivayet eden başka birilerinden aldığını ifade etmiştir. Bu ifadelerden rivayetin hangi ravi aracılığıyla Abdullah'a geldiğini tespit etmek oldukça

⁵⁶ İclî, *Marifetu's-Sikat*, II, 64; İbn Ebu Hâtim er-Râzî, *el-Cerh ve't-Tadil*, V, 203; Bâci, *et-Ta'dil ve't-Tecrîh*, II, 948; Mizzî, *Tehzibu'l-Kemal*, XX, 409; Zehebî, *el-Muğni fi'd-Duefa*, s. 360; Aynî, *Meğani'l-Ahyar*, III, 175.

⁵⁷ Aynî, *Meğani'l-Ahyar*, III, 175.

⁵⁸ İbnü'l-Acemi, *et-Tebyin li Esmâi Müdellisin*, thk. Yahya Şefik Hasan, Darul kutubil ilmiye Beyrut 1986, s. 37.

⁵⁹ İbn Hibban, *es-Sikat*, VII, 5.

⁶⁰ Ravi ile ilgili değerlendirme için ayrıca bkz: Fuat İstemi, *Hicret Bağlamında Tarih ve Hadis Metodolojileri*, s. 229.

güçtür. Abdullah burda tedlis yapmış olabilir. Mücahid ve Atâ'nın Abdullah'ın şeyhleri olduğu ve onlardan hadis rivayet ettiği bilinmektedir. Bundan dolayı bu rivayeti doğrudan onlardan aldığı kabul ettiğimiz takdirde bu rivayetin sahih olduğunu söyleyebiliriz. Fakat rivayetin isnadında geçen bu ifadeler yine de rivayete şüphe ile yaklaşmamıza neden olmaktadır.⁶¹ İsnadında geçen ifadeleri dikkate almayıp Abdullah'ın Mücahit ve Atâ'dan hadis naklettiğini ve bu iki ravinin onun hocaları olduğunu göz önünde bulundurursak, İbn İshak ve İbn Hişam tarafından rivayet edilen tarihin hadis usulü kriterlerine göre sahih olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca aynı ravilerle rivayeti eserlerine alan Süheyli (ö. 581) ve İbn Kesir'in (ö. 774) vefat tarihleri çok geç olmasına rağmen İbn İshak ve İbn Hişam'ın aynı ravileriyle rivayeti aktarmış olmaları ve kendilerine gelinceye kadar aradaki hiçbir ravi ismini zikretmemeleri bu rivayetin muallak olarak aktarıldığını bize göstermekte ve dolayısıyla bu iki müellifin rivayetlerini sahih kabul etmemiz mümkün değildir. Ahmed b. Hanbel'in *Fedâilu's-Sahabe*, adlı eserinde naklettiği rivayetin isnadında ise İbrahim b. Sa'd meçhul bir ravi olması dolayısıyla, Ahmed b. Muhammed b. Eyyüp el-Varrak ise kendisi hakkında hem cerh hem de ta'dile dair ifadeler kullanılmış olması nedeniyle rivayetin sahih olarak kabul edilemeyeceğini söyleyebiliriz.

Netice itibariyle Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili nakledilen ikinci rivayetin kesin olarak sahih olabileceğini söylemek oldukça güçtür. Rivayetin isnadında yer alan ifadelerden hareketle Abdullah b. Ebu Nuceyh'in bu rivayeti kimden aldığı açıkça belirtmemiş olması yani tedlis yapmış olması rivayetin zayıf olarak kabul edilmesi için yeterli bir gerekçedir. Çünkü tedlis her ne kadar bazı muhaddisler birtakım şartlarla kabul etse de muhaddislerin çoğunluğu tarafından hoş karşılanmamış ve tedlis yapılan rivayetler zayıf hadis olarak kabul edilmiştir. Nitekim "Müdelles hadis" zayıf hadisler arasında kabul edilmiştir.⁶² Fakat Atâ ve Mücahid'in onun hocaları olmasından hareketle bu rivayeti doğrudan onlardan almış olduğunu iddia etmek de mümkün olmakla birlikte şayet böyle bir durum olsaydı, Abdullah neden bunu açıkça belirtmeyip, şüpheli bir ifade kullanmıştır veya tedlis yapmıştır, sorusu akla gelmektedir. Bundan dolayı böylesi bir iddiayı ileri sürerek rivayetin sahih kabul edilmesi gerektiği düşüncesinin yeterince sağlam olmadığını söylemek isteriz.

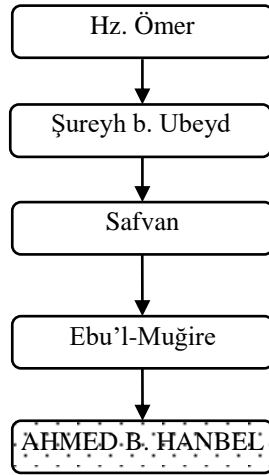
⁶¹ Rivayette geçen ifadelerin aslı şu şekildedir: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي نَجِيحٍ الْمَكِّيُّ ، عَنْ أَصْحَابِهِ عَطَاءٍ وَمُجَاهِدٍ ، أَوْ عَنْ زَوْيِ ذَلِكَ أَنَّ إِسْلَامَ عُمَرَ

⁶² Geniş bilgi için bkz. Subhi es-Salih, *Hadis İlimleri*, s. 142-149. Geniş bilgi için bkz. Ahmed Naim, *Tecrid-i Sarih*, s. 163-171.

2.2. Üçüncü Rivayetin İsnad Analizi

Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili nakledilen üçüncü rivayet de tıpkı ikinci rivayet gibi şöhret bulmamış, hatta ikinci rivayetten bile daha az tanınmıştır. Bu rivayet yalnızca Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned'i* ile geç dönemde yazılmış olan İbnu'l-Esir'in *Usdu'l-Ğâbe fi Ma'rifeti's-Sahabe* adlı eseri ile el-Heysemi'nin *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid*'inde yer almıştır. Bu eserlerden Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned'i* Kutub-i Tisa olarak isimlendirilen hadis kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu rivayetin Ahmed b. Hanbel'in ilgili eserinde yer alması bizim için önem arz etmektedir. Çünkü Ahmed b. Hanbel daha önceki iki rivayeti *el-Müsned* adlı eserinde aktarmak yerine *Fedâilu's-Sahabe* isimli eserinde zikretmiştir. Onun üçüncü rivayeti *el-Müsned*'de aktarıp diğer iki rivayeti burada zikretmemesi bu rivayeti diğerlerinden daha sahih görmüş olmasından kaynaklanabilir diye düşünüyoruz. Bundan dolayı da bu rivayetin isnadı ile ilgili incelemelerden elde edeceğimiz sonucun önemli olduğunu belirtmek isteriz. Ahmed b. Hanbel'in eseri dışında kalan iki eserin isnad incelemesini yapma gereği duymadık. Çünkü İbnu'l-Esir (630) ve Heysemi'nin (807) eserleri muahhar kaynaklardır.

Ahmed b. Hanbel'in isnadı şu şekildedir:

Hz. Ömer: Sahabi

Şureyh b. Ubeyd b. Şureyh b. Abd b. Arîb el-Hadramî: Muaviye b. Ebu Süfyan ve Fudale b. Ubeyd'den hadis nakletmiştir.⁶³ İbn Hibban'ın es-

⁶³ Buhari, *et-Târihu'l-Kebir*, IV/230; İbn Hibban, *es-Sikat*, IV/353.

Sikat'ında ismini zikrettiği bu ravi ile ilgili olarak İclî ve Nesai "Sika" ifadelerini kullanmışlardır. Cerh ve ta'dil alimlerinin bu ravinin güvenilir bir kişi olduğu hakkında fikir birliği içerisinde olduğunu söyleyebiliriz.⁶⁴ Fakat Şuayp el-Arnaut, onun Hz Ömer'i görmediği için ondan yapmış olduğu bu rivayetin isnadındaki inkıta nedeniyle zayıf olduğunu belirtmiştir.⁶⁵ Şureyh b. Ubeyd'in cerh ta'dil alimlerine göre güvenilir bir ravi olduğunu söyleyebiliriz.

Safvan b. Amr b. Herim es-Seksekî (ö. 155): Künyesi Ebu Amr olup Şam ehliendir.⁶⁶ Abdurrahman b. Cübeyr'den hadis aktaran bu raviden İbnu'l-Mübarek hadis nakletmiştir.⁶⁷ İclî, İbn Sa'd, Ebu Hatim er-Razi ve Nesai sika olduğunu söylemiş,⁶⁸ Ahmed b. Hanbel "İa bese bih" ifadeleriyle güvenilir bir ravi olduğunu ifade etmiştir. Yahya b. Main ise kendisini hayırla yâd etmiştir.⁶⁹ Bu ravinin de güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

Abdulkuddus b. el-Haccac Havlâni Ebu'l-Muğire (ö. 212): Evzaî'den hadis aktaran bu raviden Ahmed b. Hanbel, Buhari ve Muhammed b. Yahya ez-Zühli hadis nakletmiştir.⁷⁰ Ebu Hatim er-Razi ve Yahya b. Main ravi hakkında "Saduk" ifadelerini kullanmış ve hadislerinin yazılabileceğini belirtmişlerdir. İclî ve Darekutni ravinin sika olduğunu ifade etmişler, Nesai ise "kendisinde herhangi bir beis olmadığını" söylemiştir. İbn Hibban es-*Sikat*'ında ismini zikretmiş, öldüğünde Ahmed b. Hanbel cenaze namazını kıldırmıştır.⁷¹ Cerh ta'dil alimlerimizin ravi hakkındaki görüşlerinden hareketle bu ravinin hadis usulü kriterlerine göre güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

⁶⁴ İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzib*, s. 337.

⁶⁵ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, (Şuayp Arnaut tahkikli), I/263.

⁶⁶ İbn Hibban, *es-Sikat*, VI/469.

⁶⁷ Buhari, *et-Târihu'l-Kebir*, IV/308.

⁶⁸ İclî, *Marifetu's-Sikat*, I/467.

⁶⁹ Aynî, *Meğani'l-Ahyar*, II/60.

⁷⁰ İbn Hibban, *es-Sikat*, VII/419.

⁷¹ İclî, *Marifetu's-Sikat*, II/100; İbn Ebu Hâtim er-Râzî, *el-Cerh ve't-Tadil*, VI/56; el-Mizzî, *Tehzibu'l-Kemâl fi Esmâir-Rical*, XVIII/237; İbn Hacer, *Takrîbu't-Tehzib*, s. 490.

A. Üçüncü Rivayetin İsnat Değerlendirmesi

Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde yer alan üçüncü rivayetin isnadında yer alan bütün raviler cerh ta'dil kriterlerine göre güvenilirlerdir. Bu durum rivayetin sahih olarak kabul edilmesi için yeterlidir. Fakat rivayeti Hz. Ömer'den nakleden Şureyh b. Ubeyd b. Şureyh b. Abd b. Arîb el-Hadramî ile ilgili olarak Şuayp el-Arnâvut bu ravinin Hz. Ömer'i görmediği yani aralarında mülakat gerçekleşmediği ve dolayısıyla ondan doğrudan hadis nakletmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Bundan dolayı onun Hz. Ömer'den naklettiği bu rivayetin munkatı olduğu ve zayıf bir rivayet olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç

Nübüvvetin ilk yıllarının çileli geçtiği Mekke döneminde sahabe için sembolik bir anlam taşıyan ve sonraki dönem sîret çalışmalarında da önemli bir yer işgal eden Hz. Ömer'in Müslüman olmasına dair birbirinden farklı üç rivayet grubu bulunmaktadır. Bu rivayetler Kutub-i Sitte müdevvenatı içerisinde yer almamakta Kutub-i Tis'a'dan ise sadece Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde bir rivayetin yer aldığı görülmektedir. Mezkur rivayetlerin hadis kaynaklarından çok siyer ve meğazi türü tarihi kaynaklarda yer aldığı tespit edilmiştir. Tematik olarak birbirinden farklı bu rivayetlerin çoğunlukla tarihi kaynaklarda yer almış olması olgusundan hareketle, bu rivayetlerin hadis usulü açısından da kritize edilmesi gerektiği hususu kanaatimizce önemlidir. Söz konusu rivayetler, cerh-tadil ilmi açısından değerlendirilmiş, raviler arasında muasarat olup olmadığı, ravilerin adalet ve zabt sıfatlarını haiz olup olmadığı ve isnadda ittisal şartının yer alıp almadığı tespit edilmek üzere kaynaklar tetkik edilmiştir. Genel olarak Hz. Ömer'in Müslüman olmasının keyfiyeti ve tarihi kronolojisine dair rivayetlerin isnad bakımından sahih hadis seviyesine ulaşmadığını bununla birlikte bazı tariklerde bulunan ravilerin güvenilir olduklarını belirtebiliriz.

Hız. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili üç farklı sahabiden nakledilen meşhur birinci rivayetin birinci ve üçüncü tarihinin yani Enes b. Malik ve Hz. Ömer'den gelen rivayetlerin senet açısından zayıf olduğunu söyleyebiliriz. Ümmü Abdullah bnt. Ebu Hasme'den gelen ikinci tarik ise farklı ravilerle hem Ahmed b. Hanbel hem de İbn İshak ve İbn Hişam'ın eserlerinde yer almıştır. Bu ikinci tarikten Ahmed b. Hanbel'in eserindeki rivayetin isnad açısından hadis usulü kriterlerine göre sahih olmadığını fakat İbn İshak ve İbn Hişam'ın eserlerindeki isnadın sahih olduğunu söyleyebiliriz. Bunu söylerken de İbn İshak ve İbn Hişam'ın eserlerinde yer alan rivayetin isnadındaki Abdulaziz b. Abdullah b. Âmir b. Rabia el-Anberî'ye yöneltilen cerhin doğru olmadığından

hareketle bu sonuca ulaştığımızı belirtmek isteriz. Söz konusu ravi cerh ta'dil alimleri tarafından güvenilir kabul edilmekte ancak sadece Belazuri onun yalancılıkla itham edildiğini iddia etmektedir. Nitekim Belazuri'nin hem cerh ta'dil alimi olmayışı hem de İbn Hacer'in Belazuri'nin bu iddiasının doğru olmadığını ifade etmesi söz konusu ravinin güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca cerhin müfesser olması gerektiği ilkesinden hareketle de bu raviye yöneltilen cerhin herhangi bir gerekçesi olmadığından ravinin güvenilir kabul edilebileceğini söyleyebiliriz. Bu itibarla Hz. Ömer'in Müslüman olması ile ilgili birinci rivayetin ikinci tarikinin İbn İshak ve İbn Hişam'ın eserinde yer alan isnadının sahih olduğunu dolayısıyla birinci rivayetin de sahih olduğunu söyleyebiliriz.

Hz. Ömer'in içki içmek amacıyla çıktığı ve sonrasında Müslüman olduğuna dair aktarılan ikinci rivayetin sıhhati, Abdullah b. Ebu Nuceyh'in bu rivayeti doğrudan Atâ ve Mücahid'den alıp almadığı ile ilintilidir. Rivayette geçen ifadelerde bunun açık olmadığını ve dolayısıyla Abdullah b. Ebu Nuceyh'in bu rivayeti ismini zikretmediği başka kimselerden almış olabileme ihtimali olduğundan söz konusu rivayetin zayıf olduğunu söylemek mümkündür. Her ne kadar Abdullah b. Ebu Nuceyh'in tedlis yapmış olduğunu ve bu rivayeti hocaları Atâ ve Mücahid'den almış olduğunu kabul etsek bile müdelles rivayetin zayıf hadis çeşitlerinden biri olarak kabul edildiğini belirtmek gerek.

Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde yer alan üçüncü rivayetin isnadında yer alan bütün raviler cerh ta'dil kriterlerine göre güvenilirlerdir. Fakat bu ravilerden Şureyh b. Ubeyd, Hz. Ömer'i görmediği yani onunla mülaki olmadığı halde ondan rivayette bulunduğu için söz konusu rivayet munkatı olarak değerlendirilmekte ve zayıf olarak kabul edilmektedir.

Kaynakça

- ÂMİDÎ, Seyfuddin Ebû'l- Hasan Ali b. Ali b. Muhammed, *el-İhkam fî Usûli'l- Ahkam*, Dâru'l-Kutûbi'l-İlmiyye, Beyrut 1985.
- ASKALÂNÎ, İbn Hacer, *Lîsanu'l-Mîzan*, Haz. Abdulfettah Ebû Ğudde, Mektebetu'l-Matbaati'l-İslamiye, Beyrut 2002.
- ....., İbn Hacer, *Takribu't-Tehzib*, Haz. Beşar Avâr Ma'ruf, Şuayp el-Arnaut, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 2013.
- ....., *Nüzhetü'n-Nazar fî Şerhi Nuhbeti'l-Fiker*, Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2009.
- ÂŞİKKUTLU, Emin, *Hadiste Rical Tenkidi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1997.
- AYNÎ, Ebû Muhammed Bedruddin Mahmud b. Ahmed b. Musa el-Hanefi, *Meğani'l-Ahyar fî Şerhi Esami Ricali Meanî'l-Âsar*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
- AZİMLİ, Mehmet, "Hz. Ömer'in Müslüman Oluşuyla İlgili Rivayete Farklı Bir Yaklaşım", *İslamiyat*, cilt: VI, sayı: I (Ocak-Mart 2003), s. 172-183.
- ....., *Siyeri Farklı Okumak I*, İkinci Basım, Ankara Okulu Yayınları, Ankara Eylül 2009.
- BABANZÂDE, Ahmed Naim, *Hadis Usûlü ve Tarihi*, Haz. Hasan Karayığit, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2010.
- BÂCÎ, Ebû'l-Velid Süleyman b. Halef b. Sa'd b. Eyyüp el-Mâliki, *tt-Ta'dîl ve't-Tecrîh lîmen Harrace anhu Buhârî fî Câmiî's-Sahîh*, thk. Ahmed Lübzar, Vizaretu'l-Evkaf ve Şuûnu'l-İslamiyye, Mağrib 2010.
- BEYHÂKÎ, Ahmed b. el-Hüseyin, *Delâilu'n-Nubuvve*, thk. Abdulmu'ti Kal'aci, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1985.
- BUHARÎ, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail b. İbrahim b. Muğîre el-Cu'fi, *Kitabu't-Târihi'l-Kebir*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut trs.
- ....., *Sahîhu'l-Buhârî*, İkinci Baskı, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2014.
- HEYSEMÎ, Nureddin Ali b. Ebubekir, *Mecmeu'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid*, thk. Abdullah Muhammed ed-Dervîş, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1994.
- HİNDÎ, Alaaddin Ali el-Muttaki b. Hüsameddin, *Kenzu'l-Ummal fî Süneni'l-Akvâlve'l-Efal*, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1989.
- ICLÎ, Ebu'l-Hasan Ahmed b. Abdullah b. Salih, *Marifetu's-Sikat*, thk. Abdulalim Abdulaziz el-Bestevî, Mektebetu'd-Dar, Medine 1985.

- İBN HANBEL, Ahmed, *Fedâilu's-Sahabe*, thk. Vasiyullah b. Muhammed Abbas, Câmîatu Ümmi'l-Kurâ, Mekke 1983.
- ....., *el-Müsned*, thk. Şuayb el-Arnâvût, Adil Mürşid, Birinci Baskı, Müessetu'r-Risale, Beyrut 1995.
- İBN HİBBAN, Ebu Hatim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temîmî, *el-Mecruhîn mine'l-Muhaddisin ve'd-Duafa ve'l-Metrukîn*, thk. Mahmud İbrahim Zayed, Daru'l-Marife Beyrut 1996.
- ....., *Kitabu's-Sıkât*, thk. Seyit Şerefuddin Ahmed, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1975.
- İBN HİŞAM, Ebû Muhammed Cemaleddin Abdulmelik, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1994.
- İBN İSHÂK, Muhammed b. Yesar, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, thk. Ahmed Ferîd el-Mezdîf, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2009.
- İBN KESİR, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, birinci baskı, Mektebetu'l-Mearif, Beyrut 1966.
- İBN MENCUYE, Ebu Bekir Ahmed b. Ali Muhammed el-İsfahani, *Ricalu Sahihi Muslim*, thk. Abdullah el-Leysi, Dâru'l-Marife, Beyrut 1987.
- İBN SA'D, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd b. Meni' ez-Zührî, *Kitabu't-Tabakâti'l-Kebîr*, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetu'l-Hanci, Kahire 2001,
- İBN SALAH, Osman b. Abdurrahman eş-Şehrezûri, *Mukaddimetu İbni's-Salâh fi Ulûmi'l-Hadis*, thk. Nureddin İtr, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1998.
- İBN TEYMİYYE el-Harrânî, *Mukaddime fi Usûli't-Tefsîr*, Dâru Mektebeti'l-Hayat, Beyrut 1490/1980.
- İBNU'L-ACEMİ, Ebû'l-Vefa Burhaneddin İbrahim b. Muhammed Sıbt *et-Tebyin li Esmâi Müdellisîn*, thk. Yahya Şefik Hasan, Darul kutubil ilmiye Beyrut 1986.
- İBNU'L-CEVZİ, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed Bağdâdî, *ed-Duafa ve'l-Metrukîn*, thk. Ebû'l-Fida Abdullah el-Kadı, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1986.
- İBNU'L-ESİR, Ebu'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdulkерim *Usdu'l-Ğâbe fi Ma'rifeti's-Sahabe*, yayınevi yeri yılı yok.
- ....., *el-Kâmil fi't-Tarih*, thk. Ebu'l-Fida Abdullah el-Kâdî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiye, Beyrut 1987.
- İSTEMİ, Fuat, *Hicret Bağlamında Tarih ve Hadis Metodolojileri*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2017.

- KANARYA, Bayram, "Cerh-Ta'dîl Bağlamında İmam Şâfiî'ye Yöneltilen İthamlar", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c: 16, sayı: 31, 2017/1, s. 227-244.
- KURT, Hasan, "Mervan II", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, 2004, cilt: 19, s. 227-229.
- MAKRÎZÎ, Takiyuddin Ahmed b. Ali, *Muhtasaru'l-Kâmil fi'd-Duafâ*, thk. Eymen b. Arif ed-Dımeşkî, Mektebetu's-Sunne, Kahire 1994.
- MİZZÎ, Cemaleddin Ebû'l-Haccâc Yûsuf, *Tehzîbu'l-Kemâl fi Esmâ'ir-Rical*, thk. Beşşar Avvad Maruf, Birinci baskı, Müessesetu'r-Risale, Beyrut 1980.
- NESÂÎ, Ahmed b. Şuayb b. Ali el-Horasâni *Kitâbu'd-Duafa ve'l-Metrûkin*, thk. Bevrân Sanavi, Kemal Yusuf el-Hût, Müessesetu'l-Kutûbi's-Sekâfiye, Beyrut 1985.
- PALABIYIK, M. Hanefi, "Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu", *Ekev Akademi Dergisi*, yıl: 12, sayı: 37 (Güz 2008), s. 137-148.
- RÂZÎ, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris İbn Ebu Hâtim, *el-Cerh ve't-Ta'dil*, thk Abdurrahman b. Yahya el-Muallimi el-Yemâni, Dairetu'l-Maârifil-Osmaniyye, Haydarabad 1952.
- SALÎH, Subhi, *Ulûmu'l-Hadis ve Mustalahuhu*, Dördüncü Baskı, Dâru'l-İlmi'l-Malâyin, Beyrut 2009.
- SUYÛTÎ, Celaledin, *Tedribu'r-Ravi*, Müessesetu'l-Kutubi's-Sekâfiye, Beyrut 2003.
- SÜHEYLÎ, Abdurrahman *er-Ravdu'l-Unuf fi Şerhi's-Sireti'n-Nebeviyye li İbn Hişam*, thk. Abdurrahman el-Vekil, Dâru'l-Kutubi'l-Hadisiyye, 1967.
- TİRMİZÎ, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre, *Sünenu't-Tirmizî*, Birinci Baskı, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2013.
- ZEHEBÎ, Şemseddin Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman, *el-Muğni fi'd-Duafa*, thk. Nureddin İtr, İhyau't-Turasi'l-İslami, Katar 1987.
- ..... *Mîzânu'l-İ'tidal fi Nakdi'r-Rical*, thk. Ali Muhammed el-Bicavî, Dâru'l-Fikr, Beyrut trs.

The Authenticity of The Narratives of Umar's Becoming a Muslim According to the Hadith Methodology

Citation / ©- İstemi, F. (2018). The Authenticity of The Narratives of Umar's Becoming a Muslim According to the Hadith Methodology, *Çukurova University Journal of Faculty of Divinity*, 18 (1), 421-450.

Abstract- *We see that the narrations contradicting each other about Umar who the second caliph of the Muslims that he had become a Muslim are narrated by our sources of Hadith and History. One kind of these narratives, Umar went out of his house angrily to kill Rasulallah, but when he learned his sister and sister's husband were Muslims, he changed his way to their home and became a Muslim by listening and influencing by the Qur'an. In the second kind of narratives, Umar came out to drink at night but could not find any drinking and came to the Kaaba for circumambulate it. At that time he saw the Prophet had been praying, he secretly listened to him and he was influenced by the Qur'an, which the Prophet had been reading, and he became a Muslim. In the third kind of narratives, Umar followed Rasulallah to persecute him. After the Prophet prayed, Umar listened the verses which had been read by the Prophet and became a Muslim so that he influenced by the verses he read. The first kind of these narrations about Umar's being a Muslim has become famous and has almost narrated by the siyer books written from the past to the present day. Other narrations have lost their importance by the time, and especially they have hardly ever taken place in any works written in recent years. In order to determine how Umar become a Muslim, we have examined the narrations which of them are authentic with regard to Hadith methodology. As a result of the research we determined, that these narrations are narrated mostly in the siyer books and these narrations did not take place in Kütüb-i Sitte, but took place in more subordinate sources of hadith. Consequently we have studied every kind of narratives according to the Hadith methodology, we found the first narrative which is famous, more authentic than the other narrations in terms of isnad.*

Keywords- *Umar, hadith, siyer, methodology, isnad, narration*